

KOMENTÁR
k ročnému výkazu
o kultúre národnostných menšín
a kultúre znevýhodnených skupín obyvateľstva
za rok 2010

Ročný výkaz zo 614 oslovených subjektov zaslalo späť 514 občianskych združení, zväzov, spolkov, únií, nadácií, neziskových organizácií, neinvestičných fondov a vydavateľských subjektov zaoberajúcich sa kultúrou národnostných menšín a znevýhodnených skupín obyvateľstva. Je to takmer 84 percentná návratnosť výkazov. Za posledné 3 roky vysoká návratnosť vyplnených štatistických výkazov je výsledkom neustálej a intenzívnej celoročnej metodickej práce odborných pracovníkov ministerstva s uvedenými subjektmi, zdôrazňovaním ich povinností a následnými sankciami pri prideloňaní finančných prostriedkov v rámci dotačných programov na nasledujúci rok. Za posledné dva roky vzrástla na 75% aj návratnosť vyplnených štatistických výkazov subjektov pracujúcich pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva.

Zo všetkých oslovených spravodajských jednotiek 19 subjektov zaslalo vyjadrenie, že v sledovanom období v danej oblasti činnosť nerealizovalo.

Najviac aktivít zrealizovali subjekty kultúry maďarskej národnostnej menšiny – 6 667 aktivít. Najmenej aktivít vykazovali subjekty moravskej, chorvátskej, ruskej a bulharskej národnostnej menšiny. Počet aktivít však komplexne nevystihuje množstvo vykonanej práce, ktoré musia organizátori vykonať na dokonalú prípravu a zorganizovanie najmä kultúrnych podujatí veľkého rozsahu. Subjekty s dlhoročnou tradíciou organizujú podujatia pre národnostné menšiny už niekoľko desaťročí a majú svojich početných priaznivcov a stále publikum. Ide najmä o folklórne festivaly, súťaže v prednese národnostnej poézie a prózy, literárne dni, kultúrno-výchovné a vzdelávacie letné tábory pre deti a mládež, tvorivé dielne s tradičnými remeselnými zručnosťami a ďalšie kultúrne podujatia, ktoré si získali širokú popularitu na úrovni regiónov a majú svoje meno aj v zahraničí. Medzi podujatia celospoločenského významu patria napr. Kultúrne slávnosti Maďarov žijúcich na Slovensku, Tradičný večer bulharskej kultúry, Dni českej kultúry v Košiciach, Chorvátske kultúrne dni, Festival chorvátskej kultúry na Slovensku, Sviatok kultúry a vzájomnosti karpatských Nemcov na Slovensku, Dni nemeckej kultúry spišských Nemcov, Poľské šanty na Dunaji, Dni poľskej kultúry na Slovensku, Cigánsky oheň, Balvalfest, Európske Rómske kovácke sympóziu, rómske mládežnícke festivaly v Lučenci Romano hangóro a Romano Jagalo, Dni rusínskych tradícií, Spevy môjho rodu, súťaž v prednese poézie a prózy Ruské slovo, Slávnosti kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska, Makovická struna, Dni židovskej kultúry, Kodályové dni - celoslovenský festival maďarských speváckych zborov, Celoslovenské folklórne turíčne slávnosti, Purpurová ruža - prehliadka folklórnych skupín, sólistov a kapiel, Podunajská jar - celoslovenský festival detských bábkarských a divadelných súborov, Jókaiho dni, Celoslovenský festival ochotníckych divadelných súborov Egressy Béniho, Celoštátna súťaž v prednese poézie a prózy M. Tompu, Jarný vietor vody vzdúva - festival ľudovej hudby, Palócske dni, Filakovské a Krásnohorské historické hradné hry, Medzinárodný festival kultúry nepočujúcich sv. Františka Saleského v Nitre, Majstrovstvá v spoločenskom tanci na vozíčku - Bratislava, Memoriál Ivanky Dvořáčkovej, výtvarný salón ZPMP, "Cesta svetla" - fotografická súťaž, "Žijú a pracujú medzi nami" - rozvojom tradičných ľudových aktivít k zvyšovaniu zamestnanosti ľudí s mentálnym postihnutím, Deň krivých zrkadiel, pod.

Na financovaní kultúrnych podujatí sa podieľajú tak krajské úrady, ako aj miestne zastupiteľstvá. Krajské úrady v roku 2010 finančne podporili podľa nášho štatistického zistenia len kultúrne podujatia maďarskej, rómskej, rusínskej, poľskej, chorvátskej, židovskej, nemeckej, českej a ukrajinskej národnostnej menšiny. Hlavnú časť príspevkov predstavujú profesionálne národnostné divadlá – Thália, Jókaiho divadlo, Romathan a Divadlo A. Duchnoviča, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti krajských úradov. Výrazne boli podporené aj kultúrne podujatia subjektov znevýhodnených skupín obyvateľstva a združenia organizujúce multikultúrne podujatia. Miestne zastupiteľstvá prideliť najviac finančných prostriedkov taktiež maďarskej, rusínskej a rómskej menšine, ďalej ukrajinskej, poľskej, židovskej, bulharskej, nemeckej a českej národnostnej menšine.

Podobne ako krajské úrady aj obce poskytli v roku 2010 významné dotácie na kultúrne podujatia subjektov znevýhodnených skupín obyvateľstva a združenia organizujúce multikultúrne podujatia.

Aj počet zrealizovaných aktivít bol v prípade spomenutých menšín najvyšší. Finančná pomoc od miestnych zastupiteľstiev pre moravskú, chorvátsku a ruskú národnostnú menšinu podľa nášho štatistického zistenia vôbec nebola poskytnutá.

Príspevky zo zahraničia sa aj tento rok podieľali na uskutočňovaní kultúrnych podujatí. Pri maďarskej národnostnej menšine v roku 2008 to bolo 1 005 991 Eur a v roku 2010 sa príspevky zvýšili na 1 289 636,61 Eur. Po maďarskej národnostnej menšine najvyššie príspevky zo zahraničia získala nemecká a rómska menšina, ďalej židovská, poľská, česká, chorvátska, ruská a ukrajinská menšina. Príspevky zo zahraničia boli poskytnuté aj pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva vo výške 25 208 Eur. Avšak v roku 2009 znevýhodnené skupiny obyvateľstva dostali zo zahraničia výrazne vyššiu dotáciu t.j. až 68 104 €. Domáce sponzorské príspevky pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva viac ako 13-násobne prevýšili zahraničnú podporu tejto kultúry. Príspevky zo zahraničia v prípade národnostných menšín vzrástli oproti predchádzajúcemu roku o 338 657 €. Príspevky z MK SR a VÚC boli nosnými príspevkami na podporu kultúrnych aktivít národnostných menšín v roku 2010. MK SR poskytlo o necelých dva a pol milióna Eur vyššiu dotáciu ako VÚC. Príspevky obcí boli nižšie o takmer 490 tisíc Eur ako domáce sponzorské zdroje.

V roku 2010 pôsobilo na území SR 3 177 kolektívov rozvíjajúcich národnostnú kultúru. Najviac subjektov kultúrnych aktivít pôsobí v oblasti národnostného folklóru. Tieto záujmové kolektívy sa významnou mierou aktívne podieľajú aj na rozvoji živej národnostnej kultúry - folklórne festivaly, prehliadky, tanečné domy, sústreďenia a letné detské i mládežnícke tábory. Ďalšími početnými záujmovo-umeleckými kolektívami sú spevácke zbory a divadelné súbory.

Z 10 544 usporiadaných kultúrnych podujatí v r. 2010 bolo 11,7 % s celoslovenskou pôsobnosťou, ďalej 22,6 % bolo regionálnych podujatí a 65,7 % miestnych podujatí.

Vo vydávaní titulov neperiodickej literatúry, hudobných a audiovizuálnych nosičov, ako i periodickej tlače pre jednotlivé národnostné menšiny a znevýhodnené skupiny obyvateľstva podstatnú úlohu tvorili aj v roku 2010 príspevky zo štátneho rozpočtu SR, ktoré predstavovali viac ako 70 % všetkých ostatných zdrojov. Príspevky zo zahraničia tvorili necelých 6 % a významnejšie sa prejavili iba v prípade podpory periodickej a neperiodickej tlače maďarskej, poľskej, židovskej, ruskej a chorvátskej národnostnej menšiny. Na tlač a publikácie pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva v roku 2010 neboli poskytnuté finančné prostriedky zo zahraničia. Výška príspevkov z domácich samospráv a sponzorov tvorila v r. 2010 iba 20 % všetkých príspevkov na kultúru národnostných menšín a znevýhodnených skupín obyvateľstva. V roku 2010 bolo vydaných 814 titulov národnostnej tlače v náklade 725 170 ks. Oproti roku 2009 sme zaznamenali výrazný nárast počtu vydanej periodickej a neperiodickej tlače o 479 titulov. Počet vydaných periodík a publikácií pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva za posledný rok stúpol o 13 titulov, avšak ich náklad bol v roku 2010 nižší o takmer 12 tisíc ks ako v roku 2009.

Spracovala: Mgr. Judita Trnovcová, Úrad vlády Slovenskej republiky